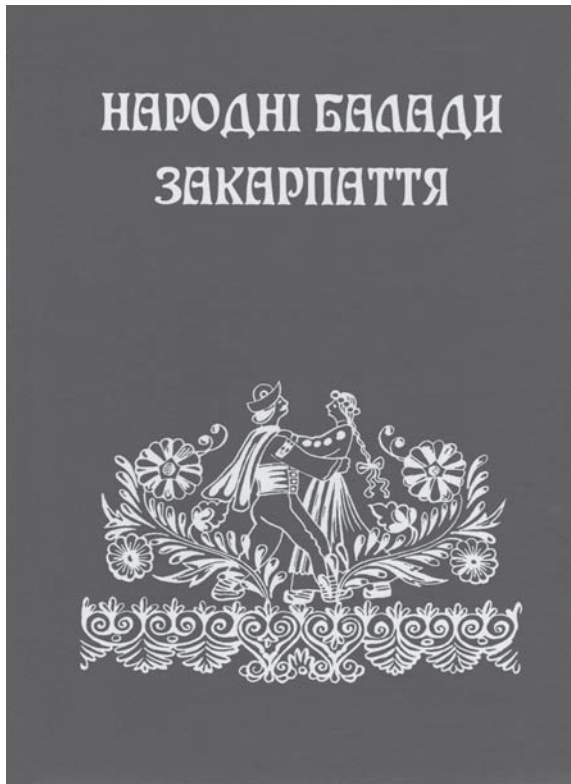

НОВЕ ВИДАННЯ «НАРОДНІ БАЛАДИ ЗАКАРПАТТЯ»

Володимир Мишанич

Народні балади Закарпаття [текст] / у записах Петра Лінтура : [вступ. ст., упорядкув. І. Сенька]. – Ужгород : Карпати, 2013. – 207 с. : іл., нот. іл.

Фольклор Закарпаття багатий і неповторний, що обумовлено унікальною історією краю, його геополітичним розташуванням. Особливе місце в усній народній творчості регіону посідають пісні-балади. Українські народні балади становлять собою один з найскладніших жанрів української пісенності. В них змальовуються різноманітні життєві події; висвітлюються побутові та суспільні проблеми, духовні переживання тощо. Тематичний потенціал жанру майже безмежний. Основу тематики українських народних балад часто складають фантастичні, незвичайні події. Дослідники цього виду творчості виділили одну суттєву особливість — трагізм. Балади нерідко мають нещасливий фінал. Відтворення гострих конфліктів та емоцій у момент найвищого психологічного напруження, викликають глибокі зворушення та співчуття. Надзвичай-

но цікаво й важливо, що в піснях-баладах розкривається національна специфіка характеру героїв, описуються обряди й звичаї, побут, змальовується дух певної історичної епохи. Свого часу величезний вклад у дослідження цього жанру зробив відомий не лише в Україні, а й у слов'янському світі фольклорист Петро Лінтур. Він у 1959 році видав книгу «Народні балади Закарпаття», яка стала першою збіркою баладних пісень в Україні. Вона налічує сорок чотири класичні тексти та передмову (про тематику та особливості жанру), що дають підставу називати це видання науково-популярним. Здійснене Антоном Кашшаєм та Федором Манайлом оформлення книжки неабияк її прикрасило, зробило подарунковою. Уже в 1966 році збірка, доповнена багатьма варіантами пісень та кваліфікованими примітками, була надрукована в Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво «Карпати» в 2013 році випустило черговий варіант збірки. Упорядником та автором вступної статті став кандидат філологічних наук, знаний український фольклорист Іван Сенько. Він зберіг структуру видання 1959 року, розширивши його текстами зі збірки 1966 року. У своїй передмові «Знакові зустрічі на перехресті слов'янських культур», І. Сенько торкнувся питання прадавньої історії слов'янських народів, їхньої прабатьківщини, зробив огляд і дав стислу характеристику наукових праць визначних славістів Росії та Європи. Зокрема, згадано Петра Богатирьова, Юрія Соколова, Володимира Гнатюка, Якова Головацького, Іржі Горака та інших вчених. Значну увагу автор приділив науковій діяльності фольклориста П. Лінтура та його збірці «Народні балади Закарпаття», високо її оцінив.

Петро Лінтур у статті «Народні пісні-балади Закарпаття» провів огляд наукового доробку відомих славістів світу, охарактеризував свою збірку, а головне, дав вичерпне ґрунтовне визначення жанру балади, висвітлив її особливості, проаналізував деякі твори за різними критеріями: сюжетом, тематикою тощо.

Зразки балад, що ввійшли до окремих розділів книжки, П. Лінтур умовно розподілив за тематикою. Це, наприклад, такі розділи: «З давніх давен», «Про турецьку неволю», «Про опришків» та «З недавнього минулого». Примітно і важливо, що тексти пісень було по-

дано без редагування, відповідно до записів. Унікальність і цінність цього видання в тому, що воно доповнене розділом «А пісня має два крила — слово й мелодію», у влучній назві якого справедливо стверджується важливість мелодії як частини пісні-балади. Тому в додатку, підготовленому Тетяною Росул та Іваном Хлантою, майже до всіх текстів подано вірогідні мелодії, що звучали і збереглися досі в тих населених пунктах, де вони були записані.

Нині ця збірка за тематикою та художньою довершеністю текстів є найповнішим виданням балад Закарпаття.